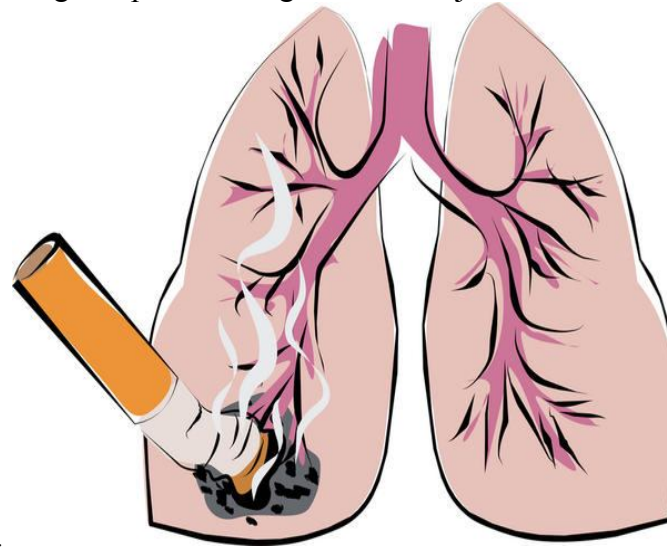

RAK BRONHA

Svake godine od karcinoma pluća umre 3 miliona ljudi. Najčešći je uzrok smrti čovjeka i po nekim podacima dostiže 40% od broja umrlih od svih malignih tumora uopšte. Karcinom bronha nije masovna bolest u cijeloj populaciji, ali poprima karakteristike masovnosti u populaciji muškaraca starijih od 45 godina, pogotovo kod pušača. Incidenca je 40-90 muškaraca te 10-40 oboljelih žena na 100.000 stanovnika.

Kao i kod ostalih malignih bolesti i kod karcinoma bronha je prisutna udruženost vanjskih i unutrašnjih etioloških faktora. Za sada smo daleko više upoznati sa efektima egzogenih faktora, na prvom mjestu navikom pušenja cigareta. Brojne studije, ukazale su na zavisnost između stope smrtnosti od karcinoma bronha i ukupne količine ispušenih cigareta, što se iskazuje kao indeks "kutija cigareta tokom godina pušenja". Muškarci koji puše više od 25 cigareta dnevno imaju rizik oboljevanja 25 puta veći od onog u nepušača. Mogućnost razvoja karcinoma bronha opada s prestankom pušenja, ali je

pretpostavka da se rizik nikada ne vraća na nepušački nivo.

Povećane stope mortaliteta u žena povezuje se sa sve većom navikom pušenja. Međutim, istraživačke studije u novije vrijeme pridaju sve veću pažnju pasivnom inhaliranju dima od nepušača izloženih zagađenoj atmosferi pušačke sredine.

Među poznate vanjske faktore spada izloženost na radnom mjestu, u prvom redu azbestnim vlaknima, uranu, terpenima, arsenu, niklu, katranskim produktima, radonu.

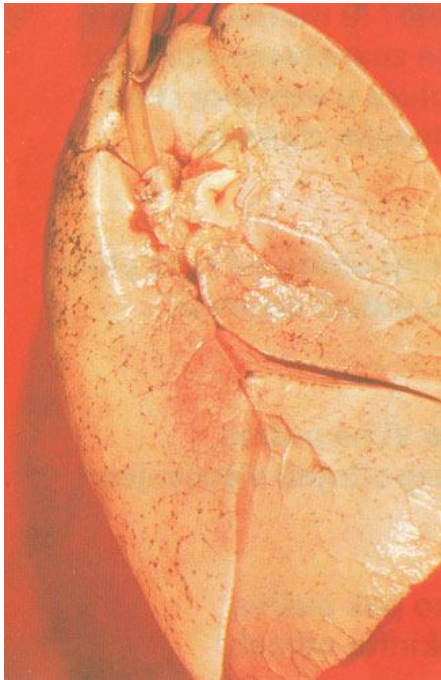
Uloga nasljeđa u posljednje vrijeme se intenzivno istražuje. Brojne kancerogene materije izazivaju seriju genetskih promjena koje pridonose aktivaciji onkogeni, koji postaju dominantni. Za malignu transformaciju potrebna je saradnja više od jednog onkogeni za pretvorbu normalne ćelije.

U sprječavanju razvoja karcinoma bronha može se djelovati u dva pravca: zaštitom na radnom mjestu i borbom protiv pušenja. Mjere zaštite na radu podrazumjevaju definisanje sigurnosnih nivoa izloženosti pojedinom tvarima, kao i dužina ekspozicije. Jedini mogući oblik preventivnog djelovanja za sad je borba protiv pušenja. Ona podrazumjeva zdravstveno vaspitanje. To je dugotrajan proces, vezan za promjenu opšte kulture, za standard, te društvene i socijalne prilike.

Rano otkrivanje karcinoma bronha je otežano. Da bi se jedna metoda mogla upotrijebiti za rano otkrivanje, ona mora biti jednostavna, ekonomična, sigurna i pouzdana. Za sada za rano otkrivanje karcinoma bronha nema takve metode. Međutim, kod bolesnika otkrivenim aktivnom metodom aktivnog traženja ne otkrivaju se svi u prvom stadijumu bolesti, nego se nalaze i bolesnici u drugom i trećem stadijumu bolesti. Svega 5-15% karcinoma se otkrije u asimptomatskoj fazi rutinskom rendgenskom preglednom snimkom pluća. Raznovrsni tumori, benigni i maligni, mogu imati polazište u plućima. Najučestaliji tumori su karcinomi i oni sačinjavaju 90-95% svih malignih tumora pluća, dok 5% otpada na druge tumore.

Simptomi, radiološka prezentacija i fizikalni znaci bolesti zavise o lokalizaciji procesa unutar grudnog koša (centralni tip – praće upornim kašljom; periferni tip – “mukle” asimptomatske zone), lokalnoj proširenosti bolesti (djelimična ili kompletna opstrukcija bronha s ventilacionim poremećajima plućnog parenhima), invaziji okolnih struktura (intratorakalni znaci bolesti), limfogenom širenju i propagaciji u limfne čvorove, komplikacijama osnovne bolesti (raspad tumorske mase, popratni upalni procesi), udaljenim hematogenim metastazama, te drugim efektima tumora (paraneoplastični sindrom). Razlikuju se nespecifični, respiratorni, intra i ekstra torakalni, te metastatski simptomi. Nespecifični simptomi su: umor, anoreksija, gubitak na težini, opšta slabost, povišena temperature i obično su vezani za odmaklu fazu bolesti. Respiratorni simptomi su: kašalj, iskašljavanje krvi, pneumonije (recidivirajuće pneumonije iste lokalizacije), ekspiratorno zviždanje, atelektaza.

Normalna i zdrava pluća

Pluća umrlog od raka pluća. Plućno krilo crni se odnataloženog katrana, a bijelo područje u gornjem kvadrantu predstavlja zloćudno promijenjeno tkivo raka pluća